

[stofsiftet]

Kapitel 9 : Stofsiftet

[stofskifte - metabolisme]

Anabolisme + katabolisme = metabolisme

Anabolisme = opbygning

Katabolisme = nedbrydning

Metabolisme = summen af alle kemiske processer i kroppen

Basalstofskifte + aktivitetsniveau =
døgnstofskifte

Stofskiftet er altid i gang!

[energi]

- Vedligehold af kroppen (enzymmer, hormoner mv.)
- Celledeling og vækst
- Opretholdelse af legemstemperatur ($37^{\circ}\text{C} \pm 1^{\circ}\text{C}$)
- Bevægelse
- Transport

[former for energi]

Energi = evnen til at udføre arbejde

Kinetisk energi

Potentiel energi

Varmeenergi

Strålingsenergi

Atomenergi

Kemisk energi

Elektrisk energi

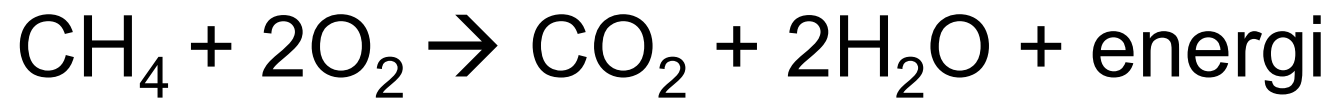
Mekanisk energi

[næringsstoffer]

Energigivende	Ikke energigivende
Kulhydrater	Vand
Fedtstoffer	Vitaminer
Proteiner	Mineraler og sporstoffer

[næringsstoffer]

Forbrænding = frigørelse af kemisk bunden energi vha. ilt

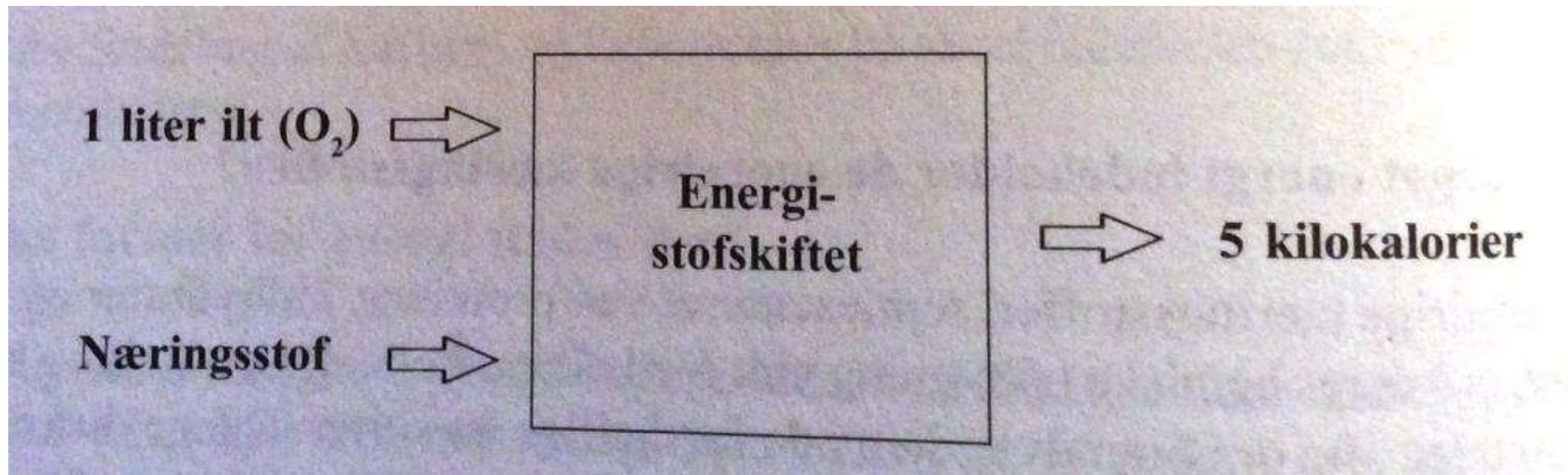

[energiindhold]

Næringsstof	Energiindhold
1 gram kulhydrat	4 kcal = 17 kJ
1 gram fedtstof	9 kcal = 38 kJ
1 gram protein	4 kcal = 17 kJ

[ilt kaloriske ækvivalens]

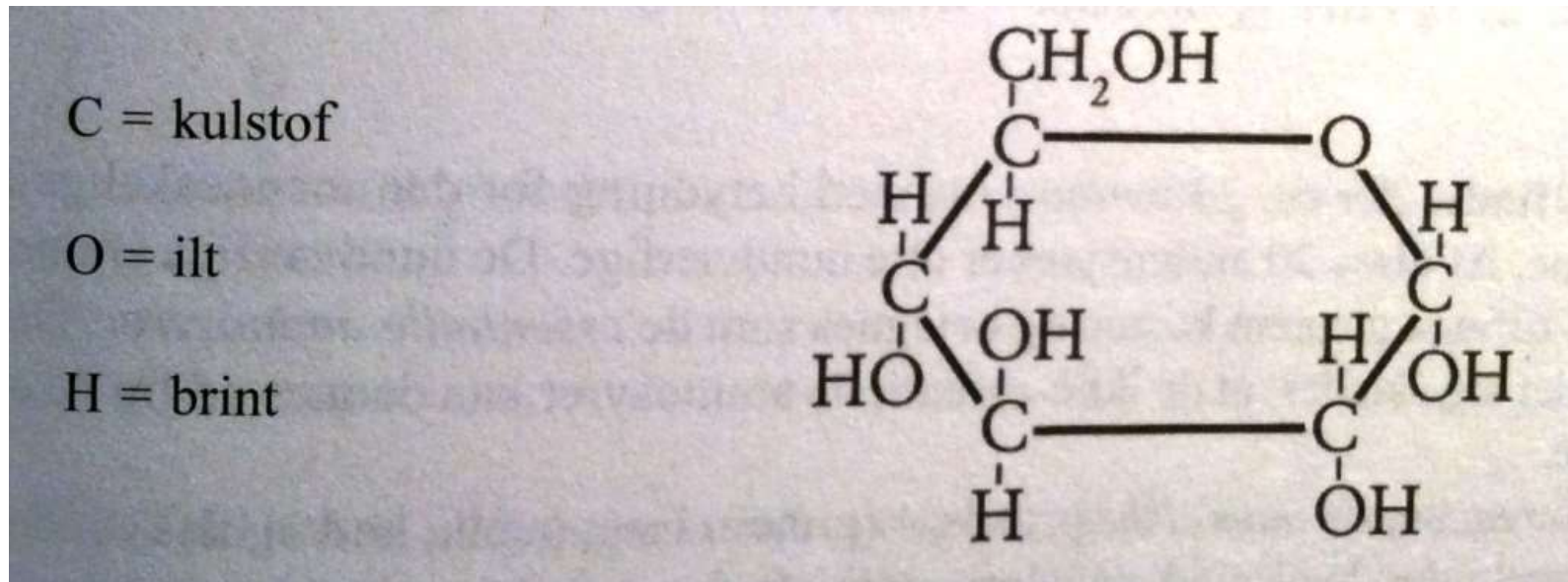

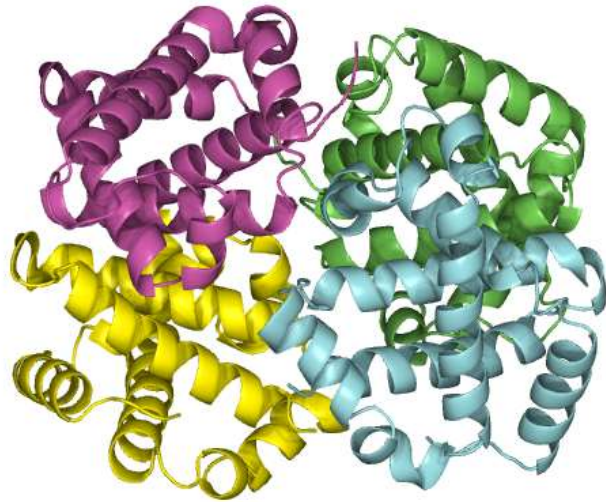
[kulhydrat]

Monosakkarid

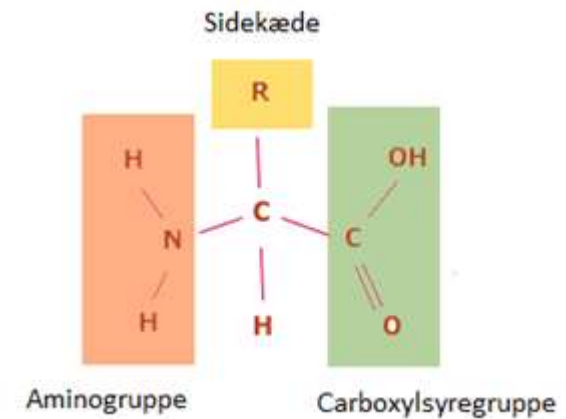
Disakkarid

Polysakkarid

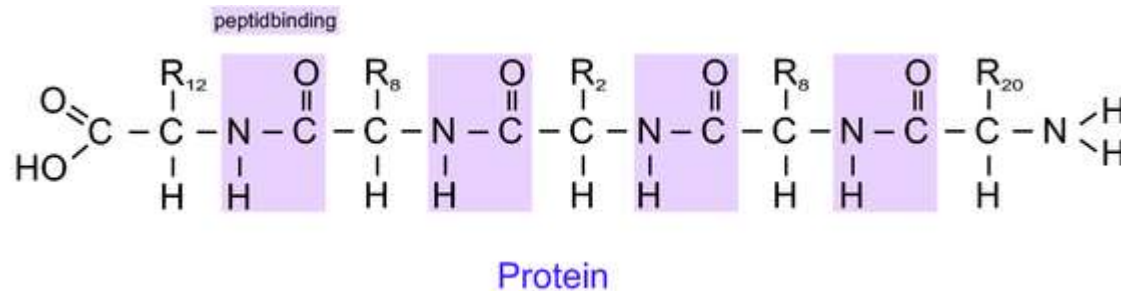

[protein]

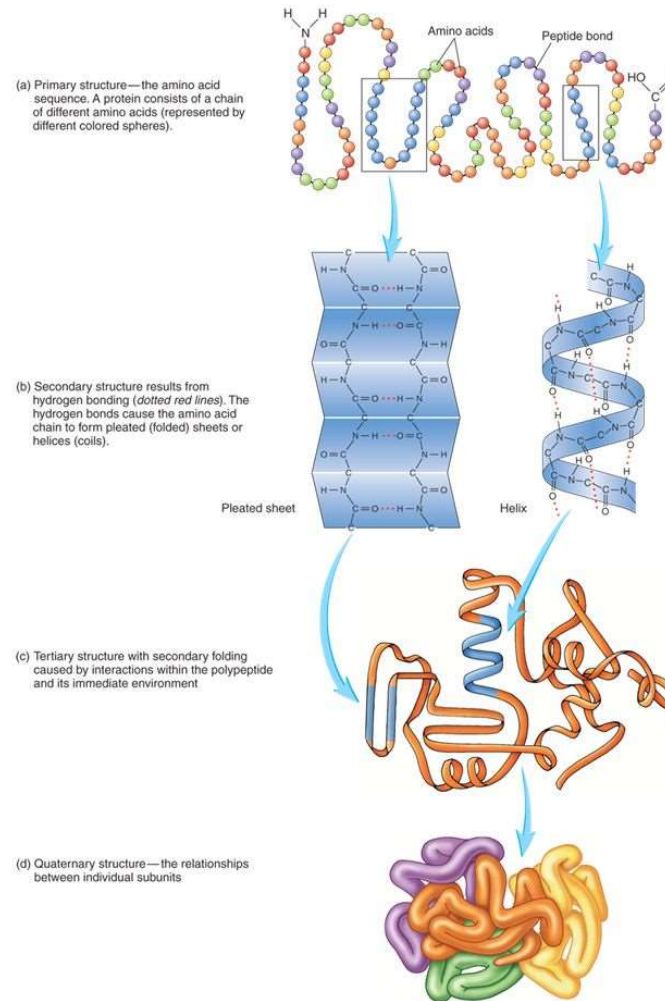

Opbygget af aminosyrer

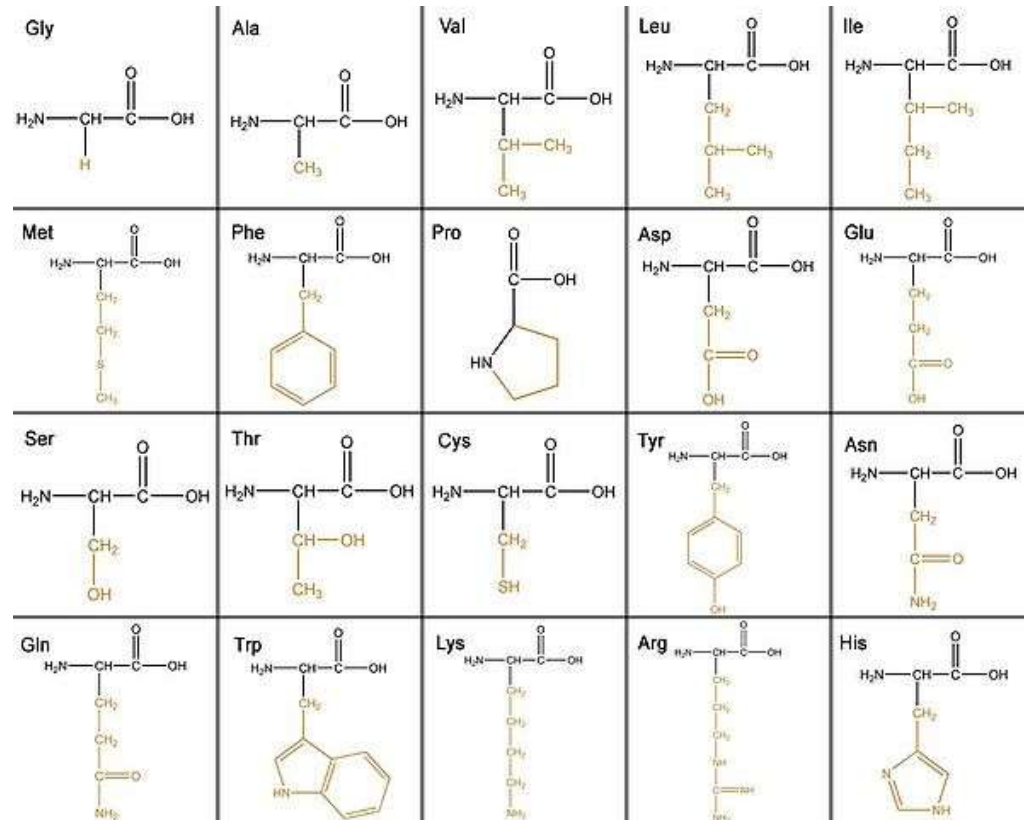
Carbon, hydrogen, ilt, kvælstof, svovl

[protein]

[aminosyrer]

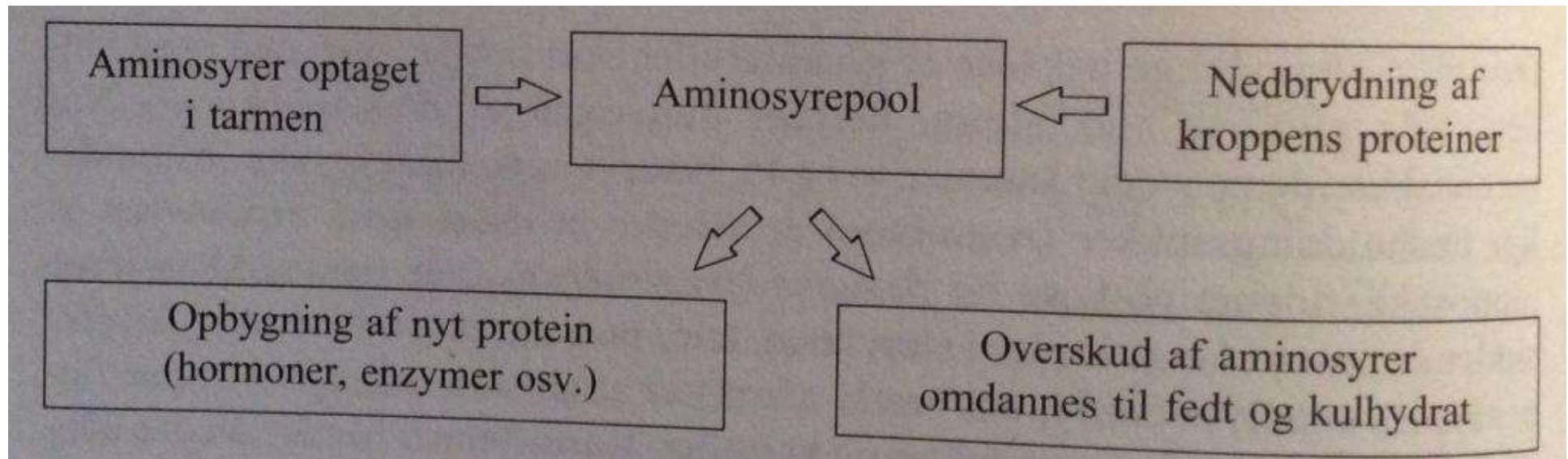

		2. bogstav					
		U	C	A	G		
1. bogstav	U	UUU } Phe UUC } UUA } Leu UUG }	UCU } Ser UCC } UCA } UCG }	UAU } Tyr UAC } UAA } Stop UAG } Stop	UGU } Cys UGC } UGA } Stop UGG } Trp	U	C
	C	CUU } Leu CUC } CUA } CUG }	CCU } Pro CCC } CCA } CCG }	CAU } His CAC } CAA } Gln CAG }	CGU } Arg CGC } CGA } CGG }	U	C
	A	AUU } Ile AUC } AUA } Met AUG }	ACU } Thr ACC } ACA } ACG }	AAU } Asn AAC } AAA } Lys AAG }	AGU } Ser AGC } AGA } Arg AGG }	U	C
	G	GUU } Val GUC } GUA } GUG }	GCU } Ala GCC } GCA } GCG }	GAU } Asp GAC } GAA } Glu GAG }	GGU } Gly GGC } GGA } GGG }	U	C
						3. bogstav	
		U	C	A	G	U	C

[aminosyrer]

- Essentielle aminosyrer
- Animalske proteinkilder er typisk komplette aminosyre kilder
- Vegetabiliske proteinkilder er typisk ukomplet
- Aminosyrekomplementering for vegetarer

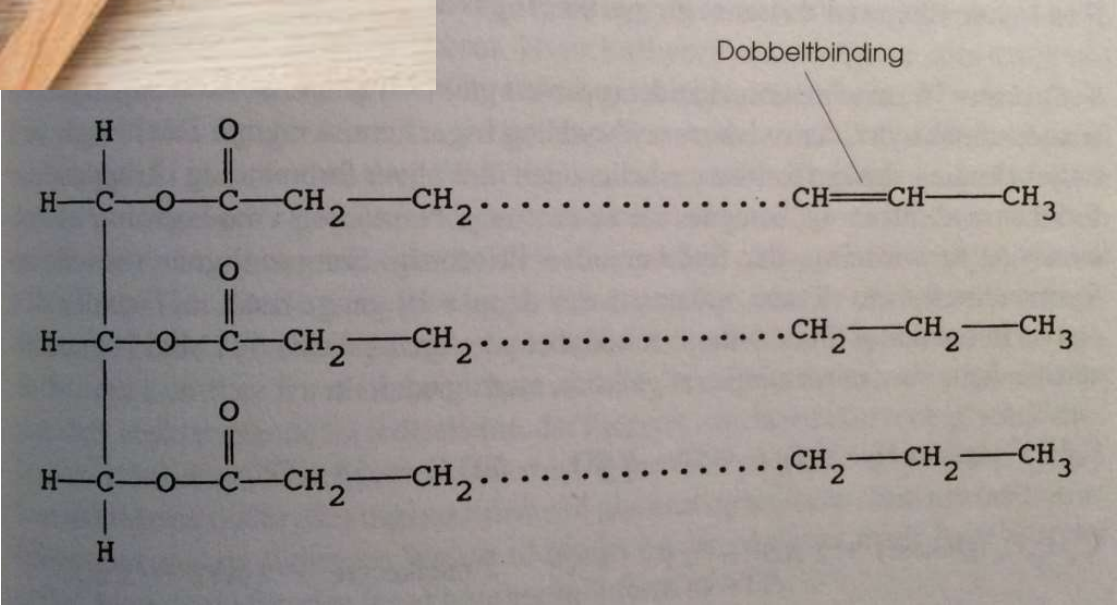
[omsætning af aminosyrer]

[fedt]

[fedt]

- Mættet fedt
  - Smør, olie, mejeriprodukter, kød
- Enkeltumættet fedt (monoumættet)
  - Olivenolie, rapsolie, fjerkræ, avokado, nødder
- Flerumættet fedt (polyumættet)
  - Fisk, skaldyr, valnødder, hørfrøolie, hvedekimolie

[mættet og enkeltumættet fedt]

Dannes i kroppen

Ikke essentielt

Debat omkring indtagelse af mættet og enkeltumættet fedt

[umættet fedt]

Essentielle fedtsyrer

Omega-3, Omega-6, Omega-9

n-3, n-6, n9

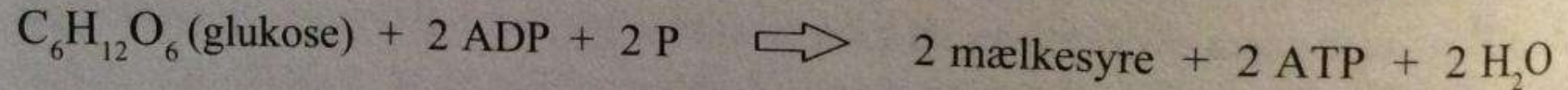
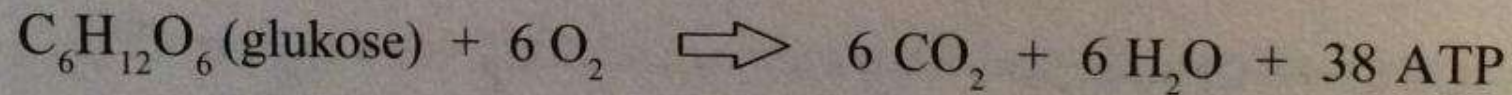
[transfedtsyrer]

Industriel hærkning
Sundhedsskadelig

[forbrænding]

Aerob og anaerob forbrænding

[glukoneogenese]

Glukose er kroppens vigtigste brændstof

Kroppen kan danne glukose ud fra:

- Aminosyrer
- Mælkesyre
- Glycerol

[fedtlageret]

Triglycerider er kroppens vigtigste energilager

Nedbrydning og opbygning af fedtlager

Forbrug under hvile og aktivitet

[aminosyrepuljen]

Aminosyrer er kroppens byggesten

Proteinsyntese på ribosomer

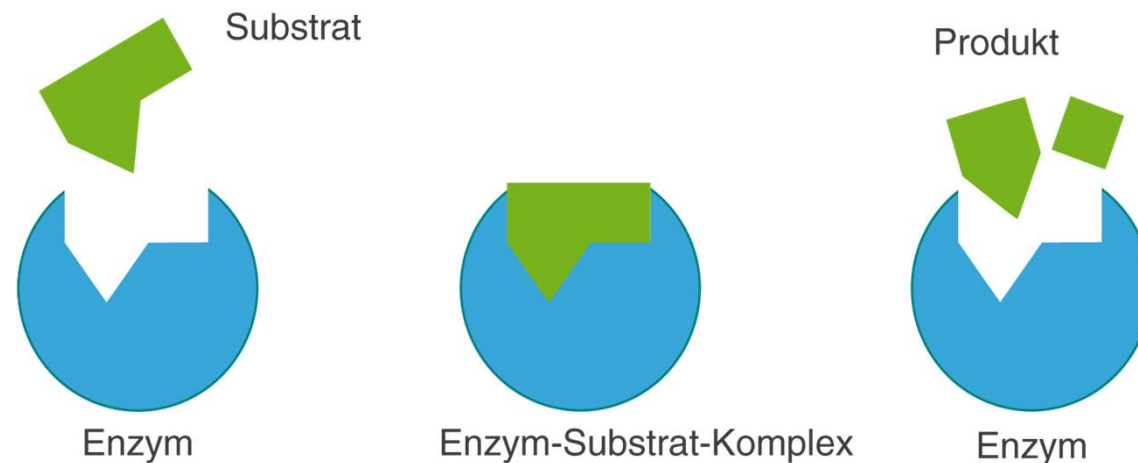
Overskud omdannes til glukose og fedt

Faste

[enzymmer]

Katalysator

Forskellige enzymer til forskellige processer,
celler og væv

[i hvile]

Brændstof: glukose og fedt
Energi -> varme

[under arbejde]

Brændstof: glukose, frie proteiner, fedt

Energi -> varme, bevægelse

1. Blodkredsløb
2. Åndedræt
3. Øget blodgennemstrømning af muskler
  - A) Glykogendepoter
  - B) Aerob -> anaerob energiomsætning

[faste]

Brændstof: fedt

Dannelse af ketonstoffer

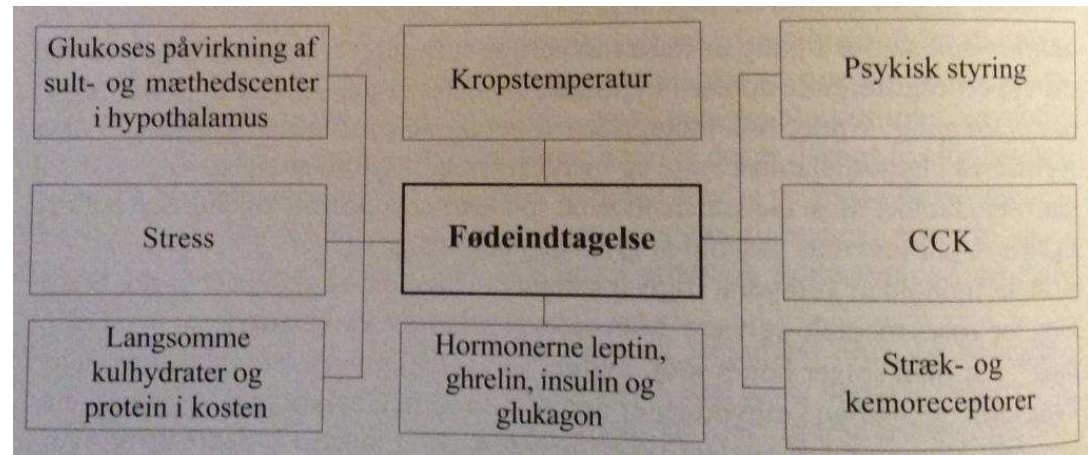
[regulering af fødeindtag]

Sultfølelse

Mæthedscenter

Hormonniveau

Stræk- og kemoreceptorer i mavesæk og tolvfingertarm

[mæthed]

Indtrædende mæthed

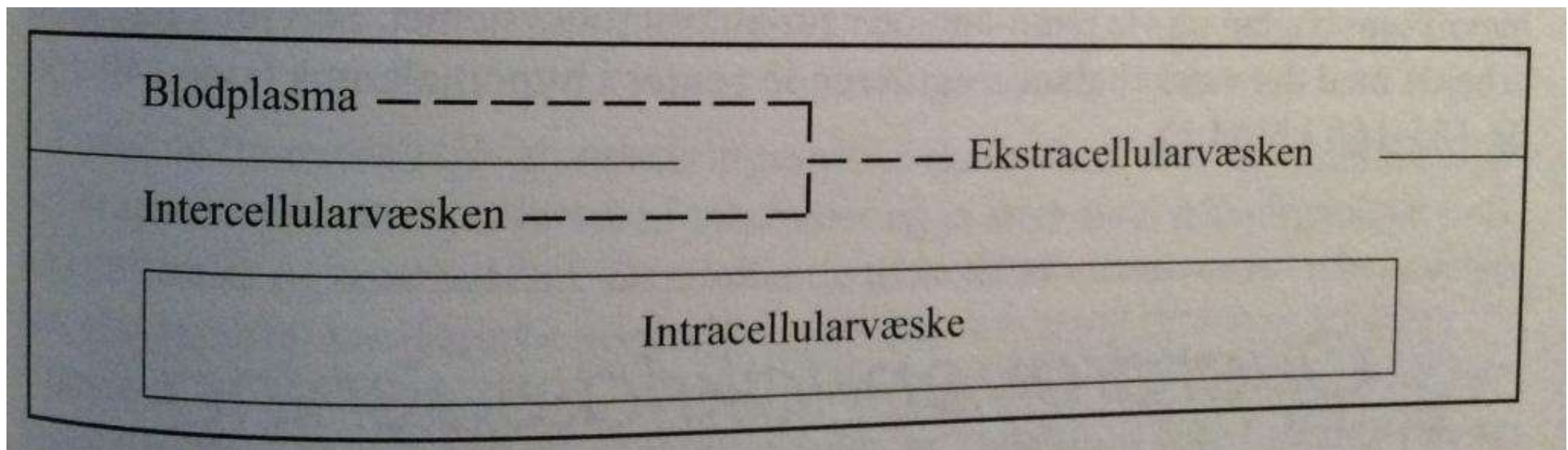
- Udspiling af mavesækken
- Mave-tarm hormoner
- Blodsukker og insulin
- Smag og tygning

Tidlig mæthedsfase

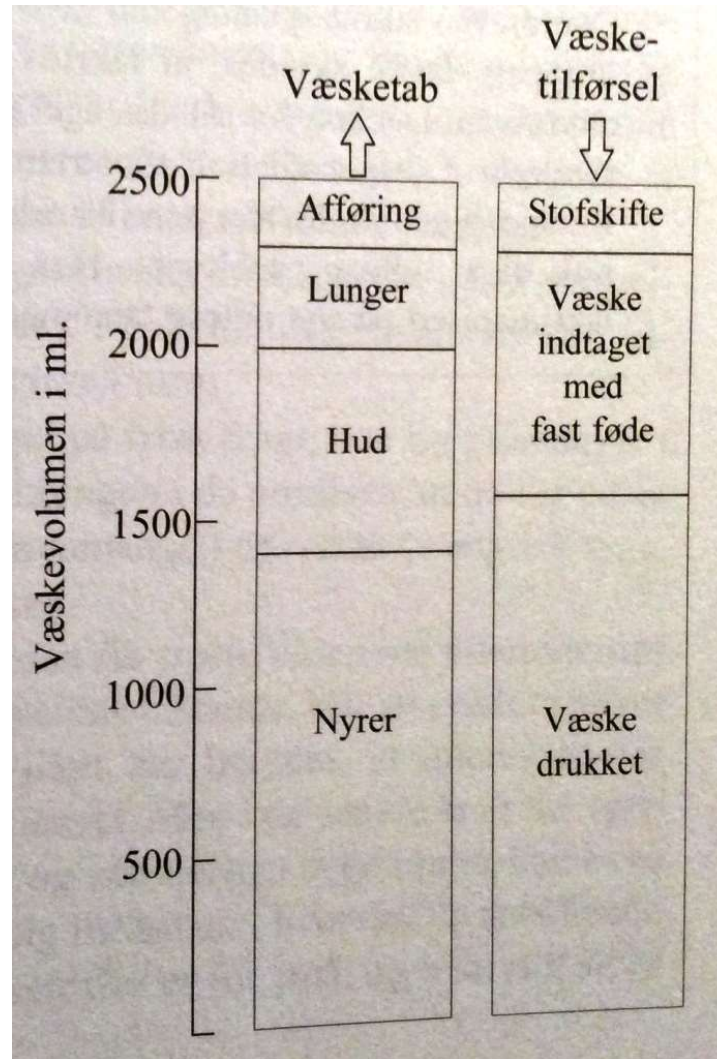
Senere mæthedsfase

[væske]

60 % af menneskets kropsvægt er vand

[væskeregnskab]

[væskebalance]

1. Ændringer i salt- og vandbesparelser
2. Ændringer i væskeindtagelse
3. Ændringer i salt- og væskeudskillelse

Antidiuretisk hormon (ADH)

Renin-angiotensin-aldosteronsystemet

Lakrids